

2.ÜNİTE : HİKAYE /ÖYKÜ

PDF İÇERİĞİ

• 1-Hikaye Hakkında Genel Bilgiler

Nedir,Yapı Unsurları, Planı,Özellikleri ,Türleri,
Türün Tarihi Gelişimi,

• 2-1960 Sonrası Türk Edebiyatında Hikâye

(1960 Sonrası Hikaye,Modernizm -Modernist Eserlerin Özellikleri)

• 3-Küçürek (minimal) Hikâye

• 4-Bazı Önemli Sanatçılar

• 1-Hikaye Hakkında Genel Bilgiler

1-Hikaye Nedir?

TANIM: Yaşanmış veya yaşanması mümkün olan olayların okuyucuya haz verecek şekilde anlatıldığı kısa edebî yazılara "hikâye (öykü) denir.

2-Hikâyenin Öğeleri/Yapı Unsurları

a. Olay: Öykü kahramanının başından geçen olay ya da durumdur.

b. Çevre/Mekan (yer): Olayın yaşandığı yer.

c. Zaman: Hikâye kısa bir zaman diliminde geçer. Hikâyeler geçmiş zamana göre (mi'li-di'li) anlatılır.

d. Kişi: Hikâyede anlatılan olayları veya durumları yaşayan kahramanlardır.

DİKKAT: Olay-zaman-mekan-kişiler ana unsurlardır. Bunun dışında hikayede yardımcı unsur diyebileceğimiz öğeler de vardır.

e. Anlatıcı

"birinci kişili anlatım"

"üçüncü kişili anlatım"

f.Bakış açısı

I. Hâkim/İlahi/Tanrısal bakış açısı: Yaşanmış, yaşanan ve yaşanacak olan her şeyi bilir, görür ve duyar.

II. Kahraman Bakış Açısı: Hikayede anlatıcı kahramanlardan birisidir.

III. Müşahit/Gözlemci Bakış Açısı

Olup bitenlere dahil olmadan sadece müşahade etmekle yetinir. Gözlemlerini adeta bir kamera tarafsızlığı ile okuyucuya nakleder. Bir "yansıtıcı" konumundadır.

3-Hikaye Planı

Hikâyenin planı üç bölümden oluşur:

1.SERİM: Hikâyenin giriş bölümüdür.Çevre , kişiler tanıtılarak ana olaya giriş yapılır.

2.DÜĞÜM: Hikâyenin bütün yönleriyle anlatıldığı en geniş bölümdür.

3.ÇÖZÜM : Hikâyenin sonuç bölümü olup merakın bir sonuca bağlanarak giderildiği bölümdür.

4-Hikaye Türünün Özellikleri

1-Hikayede olmuş ya da olma ihtimali olan olaylar anlatılır.

2- Hikayelerde olay ve kahraman sayısı sınırlıdır.

3-Hikayelerde mekan ve zaman betimlemesi kısa tutulur.

4- Neredeyse her konuda hikaye yazılabilir.

5- Hikayelerde dil sadedir.

6-Hikayelerde –miş ya da –di'li zaman dilimi kullanılır.

7-Hikayelerin olay örgüsü çoğunlukla sıralı yani kronolojiktir.

8- Hikaye türü edebiyatımızda masalların gerçeklik unsurunun artırılması ile ortaya çıkmıştır.

9-Hikâyelerde düşündürmekten çok, duygulandırmak ve heyecanlandırmak esastır

10-Hikâyeler, gerçek ya da düş ürünü bir olayı kısa şekilde anlatır.

5-Hikaye Türleri:

Hikayelerimiz konu, üslup, sanat, anlatım yönleri ile türlere ayrılır. Gelişim sırasına göre hikaye türleri şunlardır:

1- Meddah Hikayeleri:

Tek bir kişinin orta yere gelerek halkı bazen güldürmek bazen düşündürmek bazen de insanlara ders vermek maksadı ile anlattığı hikayelere meddah hikayeleri denir.

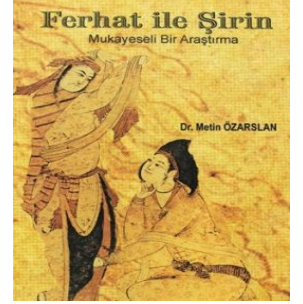

2- Dede Korkut Hikayeleri

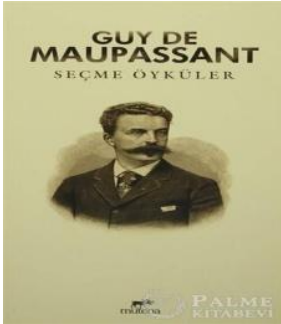
Asıl adı “Kitab-ı Dede Korkut Alâ Lisan-ı Taife-i Oğuzan”dır. Göçebe hayattan yerleşik hayata, Destandan Halk hikâyeciliğine ve İslamiyet Öncesinden Müslümanlığa Geçiş gösteren, geçiş hikâyeleridir 11. yy'de Müslüman Oğuz boylarının geleneklerini, göreneklerini, iç mücadelelerini, doğa üstü güçlerle, yaratıklarla savaşmalarını ele alır.

3- Halk Hikayeleri

Türk edebiyatında 16.asırdan itibaren görülmeye başlanan, genellikle âşıklar tarafından nazım-nesir karışık bir ifade tarzı ile dinleyicilere karşı anlatılarak nesilden nesile sözlü olarak aktarılan , yer yer masal ve destan özellikleri gösteren hikayelerdir

4- Çağdaş Hikaye:

a. Olay öyküsü: Bu tarz öykülere "klasik olay öyküsü" de denir. Bu tür öykülerde olaylar zinciri, kişi, zaman, yer ögesine bağlıdır. Olaylar serim, düğüm, çözüm sırasına uygun olarak anlatılır. Bu teknik, Fransız sanatçı Guy de Maupassant tarafından geliştirildiği için bu tür öykülere 'Maupassant tarzı öykü' de denir.

Batı'da

Guy de Maupassant

Türk edebiyatında;

—Ömer Seyfettin

—Refik Halit Karay

—Reşat Nuri Güntekin

—Yakup Kadri Karaosmanoğlu

b. Durum öyküsü: Yazar, bu öykülerde günlük hayattan bir kesit sunar veya bir insanlık durumunu anlatır. Okuyucuyu sarsan, çarpan, heyecana getiren bir anlatım sergilemez. Onun yerine Bu öykülerde kişisel ve sosyal düşünceler, duygu ve hayaller ön plana çıkar. Durum öyküsü ünlü Rus edebiyatçı Anton Çehov tarafından geliştirildiği için bu tür öykülere "Çehov tarzı öykü" de denir.

Batı'da;

Anton Çehov

Türk edebiyatında;

—Sait Faik Abasıyanık

—Memduh Şevket Esenal

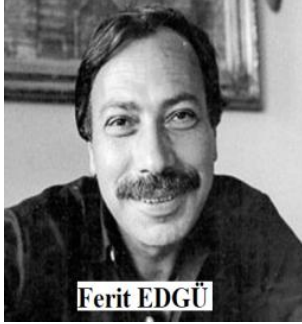
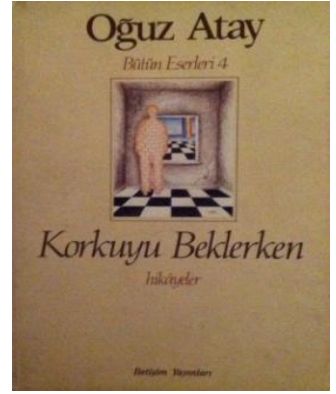
**SAİT
FAİK
ABASIYANIK**

derskonum.com

c. Ben merkezci/ Modern öykü: Durum hikâyesine benzeyen ancak kahramanın daha çok kendi ruh hâli ve hayal dünyasını yansıttığı hikâyelere ben merkezli hikâye" denir. Bu hikâye türünde yazar, bireysel bunalım ve çıkmazlara yönelir. Bu nedenle bu hikâyelere "bireyi birey olarak ele alan hikâyeler" de denir.

İlk defa batıda görülen bu tarz hikâyenin önde gelen temsilcisi Franz Kafka'dır.

Ben merkezli öykünün Türk edebiyatındaki ilk temsilcisi Haldun Taner'dir. Bilge Karasu, Oğuz Atay ve Nezihe Meriç de bireyi birey olarak ele alan (ben merkezli) hikâyeler yazmışlardır.

d. Küçürek Öykü :

Çok kısa öykü, minimal öykü olarak da anılan küçürek öykü; kısa öykünün bir cümleye kadar küçültülmüş şeklini ifade eder. Küçürek hikaye yoğun bir öykü türüdür. Öykünün alt koludur. Küçürek öyküde az kelimeyle bir şeyler anlatmak amacı güdülür. Türk edebiyatında öne çıkan temsilcileri Ferit Edgü, Hulki Aktunç ve İsmet Kür'dür.

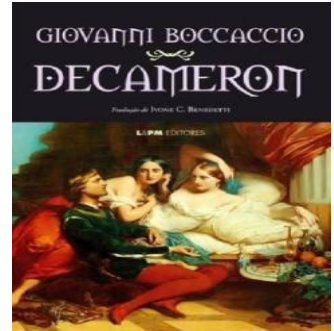
Küçürek Hikaye Örneği

Kaç kardeşlik bilmiyorum.
En küçükleri bendim ve henüz saymayı bilmiyordum.
Öğrendiğimde ise hepimiz dağılmıştık.
(Ferit Edgü)

6-Hikaye Türü Tarihi Gelişimi

Dünya Edebiyatında Hikâye

Rönesans'tan (16. yüzyıl) sonra **Giovanni Boccaccio, "Decameron Öyküleri"** adlı eseriyle öykü türünün ilk örneğini vermiş ve çağdaş öykücülüğün başlatıcısı olmuştur. Dünya Edebiyatında en ünlü öykücüler Guy de Maupassant ve A.Çehov ve Franz Kafka olmuştur. Bu sanatçılar kendi öykü anlayışının ekolleşmesini de sağlamışlardır.

Türk Edebiyatında Hikâye

*Türk edebiyatında Batılı anlamdaki ilk öyküler **Tanzimat Döneminde** 1860 lardan sonra yazılmıştır.

*İlk öykü denemesi **Emin Nihat'ın "Müsameretnâme"**sidir

*İlk öykü örneği **"Letaif-i Rivayat" (1880-1890)** adlı eseriyle **Ahmet Mithat Efendi** vermiştir.

* Batılı anlamda ilk öykü örneğini, **Sami Paşazade Sezai'nin "Küçük Şeyler"** adlı eseridir.

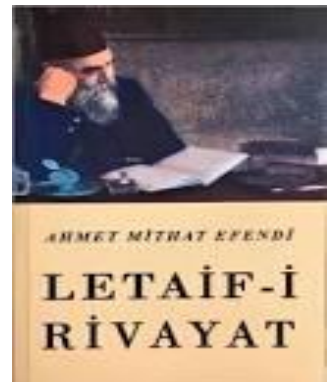
*Milli edebiyat akımıyla birlikte **Ömer Seyfettin** Türk öykücülüğünde yeni bir çıkış açmıştır.

*Cumhuriyet Döneminde **Memduh Şevket Esendal** ve **Sait Faik Abasıyanık** alışılmışın dışında bir öykü dünyası kurmuştur.

*Ben merkezli modern öykünün ilk örnekleri **Haldun Taner** tarafından verilmiş.

*Son yıllarda yeni bir tür olan küçürek öykü de edebiyatımızda **Ferit Edgü** ile kabul görmüştür.

*Hikaye asıl gelişimini **Cumhuriyet döneminde** göstermiştir

2-1960 Sonrası Türk Edebiyatında Hikâye

*Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hikâyeciliğimizin öncü isimleri Memduh Şevket Esendal, Sait Faik Abasıyanık, Sabahattin Ali, Haldun Taner gibi sanatçılar olmuştur. Bu sanatçıların açtığı yollar; birçok yazarın yeni ürünleriyle çeşitlenmiş, zenginleşmiş ve hikâye sanatının nitelikli örneklerinin verilmesine zemin hazırlamıştır.

*1950'lerden sonra özellikle şekil yönünden yenilikler ve tema çeşitliliği, hikâye dünyamızda büyük gelişmeler oluşturmıştır.

konular işlenir.

*1960'lı yıllara gelindiğinde önceki yılların birikimine, sosyal-siyasi gelişmelere bağlı olarak Türk hikâyeciliğinde önemli gelişmeler görülür.

*Bu dönemde hikâye türünde eser veren yazar sayısı artar, farklı eğilimleri yansıtan eserler kaleme alınır.

*Türk hikâyeciliğinde tema ve kurgu bakımından tamamıyla yenilikçi gelişmeler yaşanır. Temalar da çeşitlenir.

*Toplumcu gerçekçi anlayışla işçi, köy, kasaba ve şehirlerde yaşayan insanların sorunları, Almanya'ya işçi göçü gibi

*Bireyin iç dünyasını esas alan eserler de vermeye devam eder.

*Toplumsal farklı kesimleri temsil eden kişiler üzerinde durularak daha çok bireyin çevresiyle ve toplumla olan uyumsuzluğu, bu uyumsuzluğun neden olduğu yabancılaşma ve yalnızlık duygusu üzerinde durulur.

*Toplumsal konular olarak da köylülerin, işçilerin kenar semt halkının sorunları sürerken, kadın-erkek ilişkilerinin cinsellik açısından ele alındığı, 27 Mayıs'ı hazırlayan olayların 12 Mart'ın öykülere yansıdığı görülüyor.

*Geleneksel anlatımın dışında gelişen bir sanat anlayışı ortaya çıkmıştır

*Türk hikâyeciliğinde varoluşçuluk akımı etkili olur.

*Hikâye yazarlarının değişmeyen ortak özellikleri, alışlagelmiş tema ve kurgulardan sıyrılarak yeni arayışlara yönelmeleridir. Yeni ifade yolları arayan ve farklı teknikleri eserlerinde kullanmaya çalışan sanatçılar, edebiyatta modernist anlayışla ürünlerini vermeye başlamışlardır.

Bu dönem hikayesinde farklı eğilimler görülür kabaca bu eğilimler şu şekilde:

*50 Kuşağının Varoluşçu Bunalımını İçeren Hikayeler

*50 Kuşağının İçinde yükselen Kadın Duyarlılığı

*Köy Enstitüsü Hikayeciliği

*Halkçı Mizah

*Muhafazakar Söylem

*Politik Söylem

*Sosyal- Psikolojik Öykü

*Göç ve Gecekondu Sorunsalı

*Muhafazakar Söylemin İslami Duyarlılığa Dönüşmesi

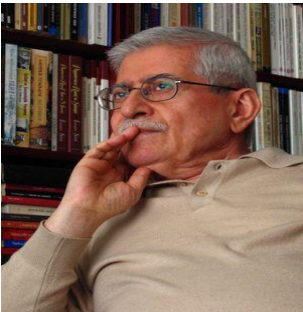
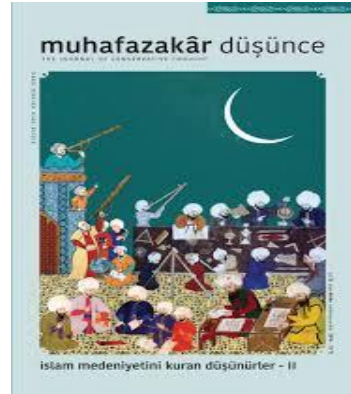
*Sait Faik Çizgisini Sürdürenler

*Bölgesel Sorunları İşleyenler

*Postmodern Çizgide Eser Verenler

*Postmodern Çizginin Yanı Sıra Doğu *Çizgisini Hikayeye Ekleyenler

*Kentçi Milliyetçi Tutum

60 Sonrası Önemli İsimler:

Mehmet Seyda, Leylâ Erbil, Fûruzan, Bilge Karasu, Adalet Ağaoğlu, Yusuf Atılgan, Oğuz Atay, Tomris Uyar, Sevinç Çokum, Mustafa Kutlu, Rasim Özdenören, Sevgi Soysal, Sevim Burak, Nedim Gürsel, Necati Tosuner, Orhan Dur, Talip Apaydın, Sevgi Soysal, Ferit Edgü, Selim İleri vs.

1970'li Yıllar

1970'li yıllarda ise dönemin önemli siyasi ve toplumsal olayları Türk hikâyeciliği üzerinde etkili olur. Yazarlar bu dönemde ideolojilerini ön plana çıkaran eserler verirler. Hikâyelerde daha çok siyasi, toplumsal ve günlük konular ele alınır. Türk hikâyeciliği, yeni hikâyecilerin ve usta yazarların kaleme aldığı yeni eserlerle çeşitlenir, zenginleşir.

1970'li yıllardan itibaren modern hikâyeyle birlikte **postmodern hikâyeler** yazılmaya

başlanmıştır. Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Nazlı Eray, Murathan Mungan, Latife Tekin, Bilge Karasu, Pınar Kür, Metin Kaçan, İhsan Oktay Anar, Murat Gülsoy, Sema Kaygusuz, Erendüz Atasü, Müge İplikçi, Küçük İskender gibi yazarlar hikâyelerinde postmodernist eğilimlere yer veren isimler arasında sayılabilir.

Bu dönemde Adalet Ağaoğlu, Tomris Uyar, Fûruzan gibi yazarlar toplumcu gerçekçilik anlayışıyla hikâyeler yazarken Mustafa Kutlu, Sevinç Çokum, Rasim Özdenören gibi yazarlar, dinî ve millî duyarlılıkları yansıtan hikâyeler kaleme alırlar.

1980'li Yıllar

1980'li yılların başında Türkiye'de yaşanan önemli siyasi ve toplumsal olaylar edebiyat dünyasını derinden etkiler, sanatçılar yeni arayışlara girer. Özellikle siyasi darbe sanatçıları toplumdan koparır ve iç dünyalarına yönelir. Dönemin sanatçıları; toplumsal sorunlardan uzaklaşır, bireyin kendi içindeki gerçekleri daha fazla öne çıkararak bireysel temaları ele alırlar. Yeni ve farklı bir hikâye dili oluşturarak gözleme dayalı bir olayı ve durumu anlatmak yerine şiirsel, bölük pörçük, denemeyi andıran hikâyeler kaleme alırlar. Bu hikâyelerde kendini merkeze yerleştiren yazar; dünyayı, çevreyi kendine göre yorumlar.

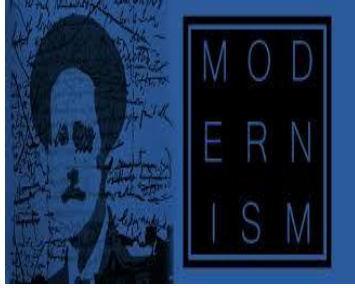

Bu dönemde 1980'den önceki kuşaklardan gelen hikâye yazarlarının yanı sıra Murathan Mungan, Cemil Kavukçu, Ayfer Tunç, Murat Gülsoy, Murat Yalçın, Nalan Barbarosoğlu, Özcan Karabulut, Müge İplikçi, Nazan Bekiroğlu gibi yeni yazarlar da dil ve anlatım biçimi, konu ve kurgu bakımından özgün eserler verirler.

1980 Sonrası

1980 sonrasındaki sosyal ve siyasi gelişmelerden etkilenen Türk hikâyeciliğinde yeni bir dönem başlar. Pek çok hikâye yazarı, toplumsal gerçekçilikten uzaklaşarak bireyin iç dünyasına yönelir. Farklı kurgu teknikleri ile eserlerini kaleme alırlar. Teknolojinin getirdiği yenilikler insandaki etkisinden ötürü eserlerin içeriği çok değişmiştir.

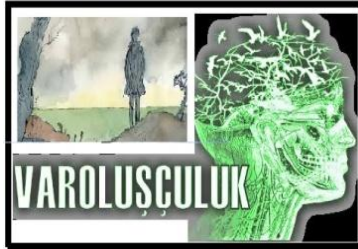

Modernizm Nedir ?

Modernizm, bütün dünyada yankılar uyandırmış bir sanat-edebiyat akımıdır. "Modernizm"i kısaca "geleneksel olanı reddetme tavrı" olarak tanımlayabiliriz, bu anlamda modernizmi benimseyen hikayeci ve romancıların geleneksel ve yerleşik roman anlayışını reddettiklerini söyleyebiliriz.

Modernizmin doğuşunda 1.ve 2.Dünya Savaşları'nın insanlık üzerindeki yıkıcı etkileri büyük rol oynamıştır. İnsan, yaşadığı dünyada hep acılarıyla baş başa kalmış ve yalnızlıktan kurtulamamıştır. Öyleyse insanın bu durumunu anlatmak gerekir.

Modernist yazar, gerçekten, düşten, bilinç ve bilinçaltından birer tutam olarak hepsini beraberce yoğurur ve hikayesini biçimlendirir.

Modernist yazarların temsilciliğini Franz Kafka, Albert Camus, J.P. Sartre yapmaktadır. Modernizmde varoluşçuluk etkileri görülür.

Burjuva toplumuna karşı isyancı yaklaşımı destekleyen varoluşçuluk, eserlerde özellikle küçük burjuva aydınının ruhsal bunalımlarının işlenmesine neden olmuştur. Modernist edebiyat bu yüzden "bunalım edebiyatı" olarak da adlandırılmıştır.

"Modernizm"i esas alan eserlerde;

İnsan, karmaşık bir varlık olarak sunulur.
Bireysellik ve bireyin kozmik yalnızlığı anlatılır.
Bireysel ve toplumsal huzursuzluk geniş biçimde işlenir.
İnsanın geleneklere isyanı ve toplumdan kaçışı ele alınır.

Modernizmi Esas Alan Eserlerin Özellikleri

- *Bireyin bunalımları, toplumla çatışmaları ve huzursuzlukları anlatılır.
- *Eserlerde "bilinç akışı" tekniği kullanılır; diyaloglara ve hikaye etmeye pek yer verilmez.
- *Kişilerin psikolojik özellikleri ön plandadır, toplum içindeki statü ve rolleri pek önemsenmez.
- *Anlatımda geleneksel yapı reddedilir.
- *Klasik romanda temel alınan "olay, karakter ve çevre" unsurları önemsizleştirilmiş; "simge, imge ve bakış açısı" gibi öğeler öne çıkarılmıştır.
- *Anlatımda sıradan bir zaman akışı kullanılmaz, anlatı kişisi aynı zaman dilimi içinde değişik zaman dilimlerini yaşar.
- *Bu eserlerde insan duygu, düşünceleriyle karmaşık ve çok yönlü bir varlık olarak tanıtılır.
- *Dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışına çıkılır, anlatıcı birey bilinciyle kendi "ben"ini öne çıkarır.
- *Anlatımda şiirsel bir söyleyiş amaçlanır.
- *Bireysel yalnızlık ve toplumdan kaçış eserlerde işlenen kahramanların karakteristik özelliğidir.

*Olayın temel alındığı anlatılarda “çağrışım” a çok yer verilir.

*Alegorik (simgesel) bir anlatım görülür.

*Geleneksel tekniklerin dışına çıkılarak bilinç akışı, iç konuşma, iç çözümleme, parodi, pastiş, geriye dönüş gibi anlatım teknikleri kullanılmıştır.

Batı edebiyatında bu türün önemli temsilcileri şunlardır:

James Joyce, Robert Musil, Virginia Woolf, Henry James, Marcel Proust

Türk edebiyatında önemli modernist sanatçılar ise şunlardır:

Sait Faik Abasıyanık, Ferit Edgü, Bilge Karasu, Yusuf Atılgan, Orhan Pamuk, Fürezen, Oğuz Atay, Rasim Özdenören, Adalet Ağaoğlu, Vüs'at O. Bener, Nezihe Meriç, Elif Şafak

POSTMODERNİZM ?

Post: Sonraki, sonra gelen / Modern: Şimdiki, yaşamakta olan / İzm: Belirli düşünce,

Modernizmden sonra gelen, onu eleştiren, onun özelliklerine karşı gelen veya onu tamamlayan bir düşünce hareketidir. Burada iki nokta vardır. Modernizmden sonra gelmesi ve onun eksik yönlerini tamamlaması.

“Postmodernizm: 1970’lerden başlayarak bugüne kadar Batı modernizminin ve onunla ilgili Aydınlanma ve hümanizm projelerinin politik güç ve çıkar amacına hizmet eden normlarını sorgulayan, onun düşünce yapısını çözen, çelişkilerine, çarpık ve kendine dönük norm ve yaklaşımlarına ışık tutan en önemli eleştiri yöntemidir”

*1970’lerden sonra görülür *Öneki anlayışları reddetme vardır.

*Modernizmin insanda oluşturduğu yıkım anlatılır.

*Dil oyunlarına başvururlar.

*Konu değil şekil/işleniş önemlidir.

*Yeni anlatım teknikleri kullanılır.

*Gizem ve farkındalık yaratma amaçlanır.

HAZIRLAYAN: Mustafa Sahin EDEBİYAT

3-Küçürek (minimal) Hikâye

Küçürek Öykü (Minimal Öykü) Nedir?

Hikayelerin bir alt dalı olarak kabul gören ve çok kısa bir şekilde yazılmakla beraber yoğun bir anlatım içeren yazılara “**Küçürek hikayesi**” ya da “**Minimal hikayesi**” denilmektedir. Bu adlar dışında Türk Edebiyatı’nda Öykücük, kısa öyküler, kısa kısa öyküler, minik öykü” gibi değişik isimlerle de anılmıştır.

“Dünya edebiyatında “*flash fiction*”, “*short-short story*”, “anlık kurmaca” diye tanımlanır. Franz Kafka, Max Jacob küçürek öykünün temsilcileridir.

Özellikleri

*Küçürek hikaye yoğun bir öykü türüdür. Az kelimeyle bir şeyler anlatmak amacı güdülür.

*Çok kısa olmalarına rağmen bu hikâyeler yazarının dile hâkimiyetini, kelime dağarcığını, kurgu yeteneğini, duygu ve düşünce dünyasının derinliğini gösteren hikayelerdir

*Küçürek hikâyenin üç önemli belirleyici özelliği vardır: Kısalık, yoğunluk ve birlik.

*Anlam yoğunluğu, doku zenginliği ve biçim sıklığı dikkat çeker.

*Bu hikâyeler; betimlemeye ve çözümlemeye dayanmayan, yalnızca bir anın saptaması olan anlatılardır.

*Yazar, okuyucu üzerinde sanatsal bir etki yaratmak ve bu etkiyi artırmak amacıyla yazar.

*Okuyucuyu şaşırtmak, öykünün başını ve sonunu okuyucuya bırakmak, küçük ve sıradan duyguları etkileyici

bir tarzda anlatmak özellikleriyle öne çıkar.

*Mesaj, öğüt, eğitcilik gibi didaktik amaçlar içermez.

*Yabancılaşma, umutsuzluk ve bunaltı gibi ana temalar üzerine kurulan küçürek hikâyeler daha çok bireysel öğeleri ön plana çıkarır.

*Klasik hikayedeki serim, düğüm, çözüm bölümleri yoktur. Bu bölümler okurun düş gücüne bırakılır.

*Yazar, çoğu zaman mecazlı bir dille imgeler kurar ve onların gücünden yararlanarak hikayesini anlatır.

*Edebiyatımızda ilk olarak Cumhuriyet Döneminde görülür.

*Ferit Edgü’ye göre küçürek hikâye tabiri, 100 sözcüğü geçmeyen anlatılar için kullanılabilir.

Önemli Temsilcileri

Ferit Edgü, Necati Tosuner, Hulki Aktunç, İsmet Kür, Haydar Ergülen, Rasim Özdenören, Ayfer Tunç, Sevim Burak, Tezer Özlü, Küçük İskender, Tarık Günersel

KÜÇÜREK HİKAYE ÖRNEKLERİ

ÖÇ

Köyün en hoppa kızını, köyün en aptal gencine verdiler. Sayısız çocukları oldu ama hiçbiri o aptal gençten değildi.
(Ferit Edgü)

FOTOĞRAF

Gülfidan Kalfa saray artığıydı. Doksanına yaklaşmış Sudanlı, Kadıköy çarşısının tek kadın eskicisiydi. Odasında namaz kılarken, duvardaki Celal Bayar resmini tersine çeviriyordu. Yastığı altında bir hançerle uyurdu. Re'fet Paşa İstanbul'a girdiğinde, kalfa, bir elinde sancak, komutanın atını yedmişti. Tek fotoğrafı, bu olayı gösteren fotoğraftı. Öldüğünde, hiç kimsenin tanımadığı bir zenci çıkageldi, Kalfa'nın lokmasını döktü ve aynı akşam, adını bile kimseye söylemeden sırlolup gitti. (Hulki Aktunç)

Tortu

Sadece kemanını vermedim. Yıllar sonra yeğenine armağan ettim. O da öğrenememiş doğru dürüst, evlerinin bir duvarına asmış. Ben zaten hiç beceremedim, hiçbir şey, iç yangını anılar yaratmaktan başka. (Vüs'at O. BENER, Kara Tren)

SEÇKİN GÖZ

Orada.

Ve durduk yerde büyüyen deniz.

Kayalıkları köpüklerle döverek biçimleyen deniz.

Dur, dinle bir bak: Sana bir şey mi söylüyor?..Ne söylüyor?..

Ve kendi çapında yırtıcı kuşların erişilmez o çılgık çılgıca güzelliği.

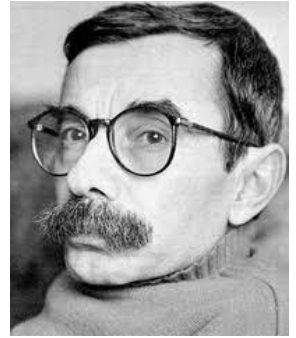
Burada.Aman, bir suç olmasın bu!

İnsan birini sevince her şeyi yapar.

Her şey dedikse mantıklı olsun biraz.

Yanlışım varsa, düzelt-me!

Necati TOSUNER,

4-Bazı Önemli Sanatçılar (Fikri ve Edebi Yönleri-Eserleri)

Haldun Taner

Türk Tiyatrosu'ndaki ilk epik tiyatro örneği olan "Keşanlı Ali Destanı" adlı oyunu ile dünya çapında tanındı.

Konularını güncel olaylardan alan siyasal-sosyal taşlamaların ağır bastığı oyunlar yazdı.

Epik tiyatro ve kabarenin alnında verdiği yapıtlar çağdaş Türk tiyatrosunun klasikleri oldu.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının ve tiyatrosunun önde gelen yazarları arasına girdi.

Akılcı ve yergicidir.

Sürekli yeni şeyler deneyen, kendini aşmaya çalışan biridir.

Eleştiriyi güldürüyle yoğurmuş, izleyiciyi güldürürken hem sarsmış hem de şaşırtmış ve düşündürmüştür.

Güldürülerinden "ironi" egemendir.Onunkisi komiklik ya da sululuk değil düşünceye ve düş gücüne

dayanan bir güldürüdür.

Öykücülüğünün ilk evresinde meddah geleneğinin anlatım olanaklarından yararlanmıştı.

Öykücülüğünün ikinci evresinde toplumcu bir bakış açısıyla bir öykü evreni kurmuştur.Toplumun aksak,düzensiz, bozuk yönlerinin kişilerden hareketle yansıtır.

Devekuşu Kabare'yi (1967), Bizim Tiyatro'yu, Tef Kabare Tiyatrosu'nu kurdu.

Öyküleri: Geçmiş Zaman olur ki, Yaşasın Demokrasi, Tuş, Şişhane'ye Yağmur Yağıyor, Onikiye Bir Var, Konçinalar, Ayışığında Çalışkur, Sancho'nun Sabah Yürüyüşü, Kızıl Saçlı Amazon, Yalıda Sabah, Şeytan Tüyü,

Mustafa Kutlu (1945 -...)

Hikâyelerini modern bir şekil ve dille oluşturur, az sözle

çok şey ifade etmeyi tercih eder. Bir hikâyeci olarak "toplum ve onun meseleleri öncelikli olarak gündemindedir.

Ona göre hikâye; kültür, gelenek ve görenek, tarihî bilinç bakımından "Kendimiz olmak meselesidir."

Bireyin iç dünyasını yansıtmaya çalışır.

İlk hikayelerinde romantik bir Anadoluçuluk göze çarpar.

Günlük hayatta her zaman karşılaşılan sıradan kişiler, köyden kente göç ile Anadolu insanının hayatı eserlerinde ön plana çıkar.

Türk edebiyatında uzun hikâye tarzıyla hatırlanır.

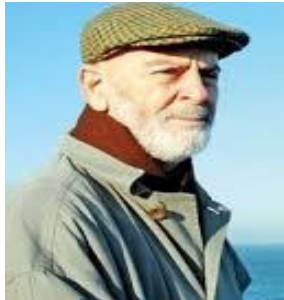
Kişilerin iç dünyalarındaki fırtınaları, çocukluk ve aşkı ile çağdaş zamanla yaşamaya çalışan ve yalnızlaşan insanlarını anlattı.

Eserlerinde sanayileşme ve modern ticari hayatın getirdiği para hırsı, tüketim çılgınlığı, zengin olma hevesi öne çıkar.

Türk hikâyeciliğine farklı bir bakış açısı getirir. Kendi anlatımına göre hikâyelerini bir oturuşta, kahvehanelerde yazar.

1990'dan sonra Dergah dergisinin genel müdürlüğünü yapmıştır. Hâlâ günlük bir gazetede köşe yazarlığı yapmaktadır

hikâye türündeki eserleri: Ortadaki Adam, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Yokuşa Akan Sular, Uzun Hikâye, Bu Böyledir,Sır

Adalet Ağaoğlu (1929-...)

Roman, deneme, tiyatro yapıtlarının yanı sıra hikâye türünde de özgün eserler verdi. Özellikle 1970’li yıllardan itibaren kaleme aldığı hikâye ve romanlarıyla geniş ilgi uyandırdı.

Adalet Ağaoğlu kurgu, tema ve dil bütünlüğü içerisinde oluşturduğu hikâyeleri ile Türk hikâyeciliğine yeni bir anlayış kazandırmıştır. Hikâyelerinde sürekli şekilsel arayışlara giden Adalet Ağaoğlu, her yeni eserinde, hikâye üslubunu geliştirerek devam ettirmiştir. Hikâyelerinde toplumun belli kesimlerinin temsilcisi olan bireylerin yaşamlarından hareketle toplumsal sorunları eleştirel bir tutumla ele alır.

hikâye türündeki eserleri: Yüksek Gerilim, Sessizliğin İlk Sesi, Hadi Gidelim, Hayatı Savunma Biçimleri

Rasim Özdenören (1940 - ...)

Edebiyat dünyamızda, eserlerinde metafizik unsurları dile getirmeye, özellikle de yaşanan “an”ı göstermeye çalışması ile dikkatleri çekmiştir.

İlk hikâyesi 1957’de “Varlık” dergisinde yayımlanmıştır. Modern tarzda hikâyelerinde Türk toplumunun millî, manevi değerlerini işlemiştir.

Ayrıca toplumsal değişimi ve kentlerin kenar mahallelerinde yaşayan insanları objektif bir şekilde yansıtmaya çalışmıştır.

Özdenören, denemeleri ile de ün kazanmış bir yazarımızdır. “Çok Sesli Bir Ölüm” ve “Çözülme” adlı hikâyeleri filme uyarlanmıştır.

hikâye türündeki eserleri: Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm, Denize Açılan Kapı, Kuyu, Ansızın Yola Çıkmak

Tomris Uyar (1941-2003)

R. Tomris imzası ile yayımladığı çevirilerle tanınmıştır. 1971 yılında ilk hikâye kitabı “İpek ve Bakır”ı yayımlamıştır.

1980’e kadarki ilk dönem hikâyelerinde Sait Faik çizgisini sürdürmüştür. Bu dönemde İkinci Yeni şiirlerinden esinlenmiştir.

1981’den sonra 2002 yılına kadar yazdığı hikâyelerinde izlenimci kimliğinden uzaklaşarak yeni biçimsel arayışlara girmiştir.

“Gezegen Kızları”nda postmodern hikâyemizin ilk örneklerinden birini vermiştir.

Hikâyelerinde genellikle toplumun farklı kesimlerinden insanları işlemiştir.

1975’ten itibaren tuttuğu, çeşitli adlar altında basılan günlüklerini “Gündökümü” adıyla 2003 yılında iki cilt olarak yayımlanmıştır.

“Yürekte Bukağı” ve “Yaza Yolculuk” adlı hikâye kitapları ile Sait Faik Hikâye Armağanı’nı almıştır.

hikâye türündeki eserleri: İpek ve Bakır, Ödeşmeler ve Şahmeran Hikâyesi, Yürekte Bukağı, Yaz Düşleri/Düş Kışları, Gecegezen Kızlar, Yaza Yolculuk, Sekizinci Günah, Otuzların Kadını, Aramızdaki Şey, Güzel Yazı Defteri

Nezihe Meriç (1925-2009)

Meriç 1950 kuşağının başarılı öykücülerindendir.

Cumhuriyetin ilk kadın öykü yazarlarından.

Nezihe Meriç yaşadığı hayatın her anından bir öykü çıkarabilmiş bir yazardır.

Günlük izlenimlerini başarılı bir şekilde öykü olarak kağıda dökmüştür.

Öykülerindeki konular hem bireysel hem de toplumsaldır. Evlilik, kadın dünyası, aşk, yalnızlık, özgürlük, yaşama sevinci, 12 Mart dönemi, kuşak çatışmaları, yoksulluk ve göç onun tercih ettiği konulardır.

Üslubunda da son derece titizdir. Sıcak, samimi, sade bir şekilde yazar.

Eserlerinde kadın karakterlere çokça yer veren yazar kişilerini her sosyal tabakadan seçer.

Toplum içinde kendi iç yalnızlığını sürdüren genç kız ve kadınların bu yalnızlık psikolojilerini çözümlemeye yoğunlaşır.

Örf ve adetlerin sıkı kadınları anlatır.

hikâye türündeki eserleri: Öykü: Bozbulanık, Topal Koşma, Menekşeli Bilinç, Dumanaltı, Bir Kara Derin Kuyu, Yandırma

Oğuz Atay (1934-1977):

Cumhuriyet Dönemi roman ve hikâye yazarlarındandır.

Birçok türde eser veren sanatçı, eserlerinde toplum kurallarıyla çatışan aydınların iç dünyasını işledi.

İnce alay ve ironinin iç içe olduğu hikâyelerinde yalnızlık, isyan, iletişimsizlik, yabancılaşma, toplum eleştirisi gibi konuları ele aldı. Modernleşme sürecindeki bireylerin yaşamlarını, toplumdan kopuşlarını ve özellikle iç çelişkilerini başarılı bir şekilde eserlerinde yansıttı.

Edebiyatımızda "Tutunamayanlar" romanı ile tanındı.

hikâye türündeki eserleri: Korkuyu Beklerken

Füzûzan (1935-...):

Hikâye, roman, röportaj, şiir, gezi, tiyatro türlerinde eserler verdi. Ancak asıl ününü hikâyeci kimliğiyle kazandı. Hikâye kişilerini ve olayları insancıl, abartısız, iyimser bir bakış açısıyla anlattı. Sanatçının anlatımında olaydan çok betimlemelere ve çözümlemelere yer vermesi dikkat çeker.

hikâye türündeki eserleri :Parasız Yatılı, Kuşatma, Benim Sinemalarım, Gecenin Öteki Yüzü, Gül Mevsimidir

Seviç Çokum (1943-...)

Yazın dünyasına lise yıllarında hikâye türüyle başlar.

İlk hikâyesini "Hisar" dergisinde yayımlar.

Eserlerinde geleneksel değerler, milli motifler ve ahlaki hassasiyetler ön plana çıkar.

Hikâyelerine çoğunlukla bir mekân tanıtımı ve olayla başlar. Ortalama Türk insanını belirli bir gelenek içerisinde işler.

İstanbul'un yoksul kesimini ve orta hali ailelerin dünyasını eserlerine taşır.

Kadın tiplerinin dünyalarını başarılı psikolojik tahlillerle yansıtır. Duygularını akıcı ve dokunaklı bir dille tasvir eder.

Hikâyelerinde İstanbul'un geleneksel sosyal dokusundan kesitler sunmaya çalışmış, romanlarında da sosyal konulara ve tarihe değinmiştir.

Fıkra, söyleşi, senaryo, oyun, radyo oyunları gibi türlerde de eser vermiştir.

Millî ve dinî bir duyarlılıkla özellikle kent yaşamındaki insanların kimlik sorunlarına yaklaşmıştır.

Hikâyelerinde sıcak, etkileyici ve cana yakın bir anlatıcı karakteri sergiler.

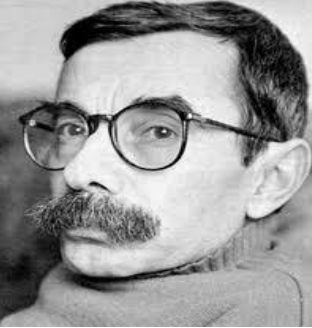
Süsten uzak, yalın, şiirsel anlatımı tercih eder. İç konuşmalar da eserlerinde önemli bir yer tutar.

Bazı romanında konularını tarihten seçmeyi tercih eder. Türk kimliği üzerinde durur.

"Zor" romanıyla Dünder Taşer Roman Yarışması birincisi olur. "Makina" öyküsüyle 1978'de Milli Kültür Vakfı Özel Jüri

Armağanı'nı kazanır. "Hilal Görünce" romanı ile de TYB ve Milli Kültür Vakfı Armağanları'nı kazanır.

hikâye türündeki eserleri :Eğik Ağaçlar, Bölüşmek,Makina ,Derin Yara,Onlardan Kalan ,Onlardan Kalan,Rozalya Ana, Bir Eski Sokak Sesi, Evlerinin Önü, Beyaz Bir Kıyı, Gece Kuşu Uzun Öte

Necati Tosuner (1944 - ...)

Yazar eserlerinde aşkı ve sevgiyi arayan yalnız ve çaresiz insanların iç dünyalarını ve hayatla mücadelelerini konu edinmiştir. Necati Tosuner'in eserleri kendi yaşamından izler taşır. Özellikle çocukken yaşadığı ağır bir kazanın izlerini birçok eserinde kurguladığı kahramanlar aracılığıyla hikâyelerine taşır. Eserlerini sade ve anlaşılır bir dille kaleme alır.

hikâye türündeki eserleri :Özgürlük Masalı, Çıkmazda, Kambur, Sisli, Necati Tosuner Sokağı, Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimi, Yakamoz Avına Çıkmak, Dayım Balon Olmuş

Ferit Edgü (1936 - ...)

Edebiyat dünyasına çeşitli dergilerde çıkan şiirleriyle giren Ferit Edgü,Sait Faik'i okuduktan sonra hikâye ve romana yönelir.

Hikâye ve romanlarında genellikle varlıklı kesim ve aydınların bunalımlarını, bireyin yalnızlığını,yabancılaşma duygusunu, mutsuzluğunu yer yer fantastik bir anlatımla ele alır.

Her zaman yenilik peşinde olan yazar, özgün üslubuyle edebiyatımızda önemli eserlere imza atarak hikâye, deneme ve romanlarıyla çeşitli ödüller almıştır.

hikâye türündeki eserleri :Kaçkınlık, Bozgun, Av, Bir Gemide, Çılgılık, Ressamın Öyküsü, Doğu Öyküleri, Do Sesi

Kaynaklar:
derskonum.com
onedebiyat.net

12.Sınıf Edebiyat Ders Kitapları

HAZIRLAYAN: Mustafa Şahin